

โครงการรณรงค์ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์

เฉลิมพระเกียรติฯ ๖๒ พรรษา

(ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน และน้ำหมักชีวภาพ)

ร่วมดำเนินการโดย

สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑ กรมพัฒนาที่ดิน
และส่วนราชการ จังหวัดสุพรรณบุรี

โครงการรณรงค์ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ละจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ เฉลิมพระเกียรติฯ (ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน และน้ำหมักชีวภาพ)

สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑ กรมพัฒนาที่ดิน

*****

๑. ชื่อโครงการ

“โครงการรณรงค์ผลิตฯ และจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน และน้ำหมักชีวภาพ) ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ตำบลทับตีเหล็ก” ที่ตั้ง ๗๔ หมู่ ๔ ต.ทับตีเหล็ก อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี

๒. หน่วยงานรับผิดชอบโครงการ

สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑ กรมพัฒนาที่ดิน ร่วมกับ กลุ่มเกษตรกร ตำบลทับตีเหล็ก และ หมออดินอาสา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

๓. หลักการและเหตุผล

กรมพัฒนาที่ดิน เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพดิน เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากดินและที่ดินได้อย่างยั่งยืน และเพื่อเป็นการช่วยเกษตรกรลดต้นทุนการผลิต โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี/สารเคมี หรือใช้ร่วมกันอย่างเหมาะสม จึงได้ดำเนินการจัดตั้ง “ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน และน้ำหมักชีวภาพ)” ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการดูแลของสถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑ กรมพัฒนาที่ดิน โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรนำเอาเศษวัสดุเหลือใช้ในไร่นา ในครัวเรือน หรือโรงงานอุตสาหกรรม มาฝากไว้ที่ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ ธนาคารฯ จะผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ให้เกษตรกรมาเบิกถอน หรือแลกเปลี่ยนออกไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้เกิดการผลิตและมีการใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีราคาถูก อีกทั้งยังช่วยลดภาระและค่าใช้จ่ายในการกำจัดหรือเผาลาย จึงช่วยลดมลภาวะจากการกำจัดดังกล่าว

ด้วยใน ปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ เป็นปีมหามงคล ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖๒ พรรษา (วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๐) กรมพัฒนาที่ดิน และสถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี ได้น้อมนำ วิธีการทำปุ๋ยหมักที่พระองค์ฯ ทรงพระราชทาน มาเผยแพร่และส่งเสริมให้เกษตรกร มีการผลิตและใช้ในพื้นที่ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ช่วยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เพื่อผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารพิษ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นการขยายโอกาส ในการทำเกษตรอินทรีย์ ลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จนถึงการพัฒนาไปสู่เกษตรเชิงพานิช ต่อไป

๔. วัตถุประสงค์ของโครงการ :

๑. เพื่อเฉลิมพระเกียรติในปีมหามงคล ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖๒ พรรษา
๒. เป็นธนาคารสินค้าเกษตร ที่เป็นนโยบายสำคัญ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ช่วยลดต้นทุนการผลิต และทำให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพดีขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
๓. เพื่อรณรงค์ให้มีการผลิตและใช้ประโยชน์จากปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อปรับปรุงบำรุงดินอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
๔. เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกร เห็นความสำคัญของเศษวัสดุเหลือใช้ในไร่นา ในครัวเรือน หรือโรงงานอุตสาหกรรม
๕. เพื่อให้เกษตรกรลด ละ เลิก การเผาตอซัง ฟางข้าว หรือวัสดุเหลือใช้ในไร่นา โดยนำมาผลิตเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร

๖. เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาปุ๋ยเคมี และสารเคมีทางการเกษตร ที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศเกือบ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ให้หันมาพึ่งพาตนเอง มีการผลิตและใช้สารอินทรีย์ สารชีวภาพ เพื่อผลิตพืชอาหารที่ปลอดภัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มากยิ่งขึ้น

๗. เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนปัจจัยเริ่มต้น เป็นโครงการนำร่องแก่เกษตรกร ให้มีการรวมกลุ่ม เพื่อจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ แล้วมีการบริหารจัดการภายในกลุ่มและสมาชิก ให้สามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน

๕. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ :

๑. ส่วนราชการ ชุมชนและประชาชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมดี ๆ เพื่อเทิดพระเกียรติในปีมหามงคล
๒. กลุ่มเกษตรกร มีการผลิตและใช้ประโยชน์จากปุ๋ยอินทรีย์ อย่างต่อเนื่อง
๓. ลดต้นทุนการผลิตด้านการปลูกพืช และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร
๔. ลดปริมาณขยะ และวัสดุเหลือใช้ต่างๆ ที่เป็นภาระต้องกำจัดทิ้ง
๕. เกษตรกร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการพัฒนาความเป็นมืออาชีพด้านการเกษตร เพื่อลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมี และสารเคมีทางการเกษตร
๖. มีเครือข่ายการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชน มีคณะกรรมการร่วมกันบริหารจัดการ เพื่อให้โครงการดังกล่าว ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

เดือน มกราคม - กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

๗. พื้นที่ดำเนินการ

“ โครงการจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน และน้ำหมักชีวภาพ) ” เป็นโครงการนำร่อง ที่ ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ตำบลทับตีเหล็ก เลขที่ ๗๔ หมู่ที่ ๔ ตำบลทับตีเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

๘. เป้าหมาย

๑. ปุ๋ยอินทรีย์ (สูตรพระราชทาน) จำนวน ๒๐ ตัน
๒. น้ำหมักชีวภาพ สูตร พด.๒ พด.๖ พด.๗ จำนวน ๑๐,๐๐๐ ลิตร
๓. จัดงานรณรงค์ จัดตั้งและเปิดโครงการ ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน และน้ำหมักชีวภาพ) ผู้ร่วมงาน จำนวนไม่น้อยกว่า ๒๕๐ คน

๙. ผู้เสนอโครงการ

(นางสาวพัชรินทร์ บัวเอี่ยม)

ตำแหน่ง : นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี

๑๐. ผู้อนุมัติโครงการ

(นายวันชัย วงษา)

ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี

การดำเนินการโครงการรณรงค์ผลิตฯและจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ เฉลิมพระเกียรติ (ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน และน้ำหมักชีวภาพ) สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๑ กรมพัฒนาที่ดิน

ลักษณะปุ๋ยอินทรีย์ที่ดำเนินการ

ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นปุ๋ยที่ได้จากการใช้ หรือการหมักวัสดุอินทรีย์ อาจมีการใช้จุลินทรีย์ช่วยในการย่อยสลายจนอยู่ในรูปที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการปรับปรุงโครงสร้างของดิน และสามารถปลดปล่อยธาตุอาหารที่พืชต้องการในการเจริญเติบโตได้ แบ่งประเภทปุ๋ยอินทรีย์ออกเป็น ๔ ประเภทดังนี้

๑. ปุ๋ยคอก ได้แก่ปุ๋ยที่ได้จากมูลของสัตว์ทุกชนิด และคน มูลวัว มูลควาย มูลเป็ด มูลไก่เนื้อ(ปนแกลบ) มูลไก่ไข่ มูลค่างควา ปัสสาวะคนและสัตว์ ฯลฯ

๒. ปุ๋ยหมัก เป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่เกิดจากการนำมูลสัตว์ ซากหรือเศษเหลือจากพืช มาหมักรวมกันและผ่านกระบวนการย่อยสลายโดยกิจกรรมจุลินทรีย์ จนเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมเป็นวัสดุที่มีลักษณะอ่อนนุ่ม เปื่อยยุ่ย ไม่แข็งกระด้าง ไม่มีกลิ่น มีสีน้ำตาลปนดำ สามารถปลดปล่อยมาให้พืชใช้เพื่อการเจริญเติบโต

วิธีการผลิตปุ๋ยหมัก

๑. วัสดุที่ใช้ในการผลิต

๑.๑ ซากพืช ได้แก่ ใบไม้ ผักตบชวา หญ้าแห้ง ลำต้นถั่ว ลำต้นข้าวโพด ใบ ต้น และเปลือกมันสำปะหลัง ชานอ้อย ฟิลเตอร์เค้ก ละอองข้าว กากผลไม้ กากสมุนไพร กากกาแฟฟางข้าว ฯลฯ

๑.๒ ปุ๋ยคอก คือ มูลสัตว์ ชีว ขี้ควาย ขี้เป็ด ขี้ไก่ ขี้ค่างควา ปัสสาวะคนและสัตว์

๑.๓ กากเมล็ดนุ่น, กากถั่ว, ซากต้นถั่วชนิดต่างๆ(พืชตระกูลถั่ว) ดินร่วนพอสสมควร

๒. ส่วนผสมและวิธีการกองปุ๋ยหมัก ต่อ ๑,๐๐๐ กิโลกรัม

๒.๑ เศษพืชแห้ง จำนวน ๑,๐๐๐ กิโลกรัม

๒.๒ มูลสัตว์ จำนวน ๒๐๐ กิโลกรัม

๒.๓ น้ำหมักชีวภาพจากพืชหรือสัตว์ จำนวน ๑๐ ลิตร

๒.๔ สารเร่งซูเปอร์ พด.๑ (๑๐๐ กรัม) ๑ ชอง

๓. น้ำหมักชีวภาพ หมายถึง ของเหลวที่ได้มาจากการย่อยสลายวัสดุเหลือใช้ จากพืชหรือสัตว์ที่มีลักษณะสด โดยกิจกรรมของจุลินทรีย์ ในสภาพที่ไม่มีออกซิเจนเป็นส่วนใหญ่ จะผลิตก๊าซที่ได้มีลักษณะเป็นของเหลวสีน้ำตาล ซึ่งประกอบด้วย คาร์โบไฮเดรท (Carbohydrates) กรดอินทรีย์ (Organic acid) กรดอะมิโน (Amino acid) กรดฮิวมิก (Humic acid) ง่ายย่อย (Enzymes) วิตามิน (Vitamins) แร่ธาตุ (Minerals) และ ฮอริโมน (Grow hormones) ฮอริโมนพืชที่พบในปุ๋ยอินทรีย์น้ำมี ๓ ชนิด ได้แก่ ออกซิน ไซโตไคนิน และจิบเบอเรลลิน ส่วนผสมในการทำน้ำหมัก คือ ผักหรือผลไม้: กากน้ำตาล: น้ำ: สารเร่ง พด.๒ ในอัตราส่วน ๔๐:๑๐:๑๐:๑ ใช้เวลาหมัก ๗ วัน หรือ ทำจาก ปลาหรือหอยเชอรี่: กากน้ำตาล: ผลไม้: น้ำ: สารเร่ง พด.๒ ในอัตรา ๓๐:๑๐:๑๐:๑๐:๑ ใช้เวลาหมัก ๒๑ วัน สามารถนำไปใช้สำหรับช่วยเร่งการเจริญเติบโตของพืช การออกดอก การติดผลและเพิ่มผลผลิต

๔. วิธีการทำน้ำหมักชีวภาพ

- ๑.๑ น้ำหมักชีวภาพจากผักหรือผลไม้ : ใช้เวลาหมัก ๗ วัน
๑.๑.๑ ผักหรือผลไม้	จำนวน	๔๐	กิโลกรัม
๑.๑.๒ กากน้ำตาล	จำนวน	๑๐	กิโลกรัม
๑.๑.๓ ซุปเปอร์ พด.๒ (๒๕ กรัม)		๑	ซอง
- ๑.๒ น้ำหมักชีวภาพจากปลาหรือหอยเชอรี่: ใช้เวลาหมัก ๑๕-๒๐ วัน
๑.๒.๑ ปลาหรือหอย	จำนวน	๓๐	กิโลกรัม
๑.๒.๒ ผลไม้	จำนวน	๑๐	กิโลกรัม
๑.๒.๓ กากน้ำตาล	จำนวน	๑๐	กิโลกรัม
๑.๒.๓ ซุปเปอร์ พด.๒ (๒๕กรัม)		๑	ซอง

๕. ปุ๋ยพืชสด หมายถึง ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดหนึ่งที่ได้จากการตัดสับ หรือไถกลบพืชที่ยังเขียวอยู่ลงดิน ในระยะที่พืช ออกดอกหรือยังสด และต้องทิ้งไว้ในดินประมาณ ๗-๑๕ วัน เพื่อให้เซลล์พืชอ่อนตัวและค่อยๆย่อยสลายตัวอย่างสมบูรณ์ จนพืชสามารถดูดซับธาตุอาหารได้ ชนิดพืชที่นำไปใช้เป็นปุ๋ยพืชสดได้แก่พืชตระกูลถั่ว โดยหว่านเมล็ดอัตรา ๕- ๘ กิโลกรัม ต่อไร่ ปล่อยให้เจริญเติบโตจนอายุ ๖๕-๙๐ วันจึงทำการไถกลบ

๑. ปอเทือง	ราคา	กิโลกรัมละ	๓๐-๓๓	บาท
๒. ถั่วพุ่ม	ราคา	กิโลกรัมละ	๒๕-๓๐	บาท
๓. ถั่วพุ่ม	ราคา	กิโลกรัมละ	๒๕-๓๐	บาท
๔. โสน	ราคา	กิโลกรัมละ	๓๐-๓๕	บาท

วิธีการดำเนินการโครงการธนาคารปุ๋ยอินทรีย์

- คัดเลือกพื้นที่ ที่มีความเหมาะสมในการทำการเกษตร เป็นพื้นที่ดำเนินการ
- คัดเลือกกลุ่มเกษตรกร ที่มีความสนใจในการดำเนินการทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- สนับสนุนวัสดุในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ สำหรับใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์
- สนับสนุนปัจจัยอื่นๆ ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และสารอินทรีย์
- น้อมนำเอาสูตรปุ๋ยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มาเป็นจุดตั้งต้นในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่ เพื่อทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์
- จัดทำบัญชี รับฝาก ถอน กู้ยืมและกำหนดอัตราดอกเบี้ยในการฝากและกู้ยืม
- กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกที่มาใช้บริการธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- กำหนดบทลงโทษในกรณีทำผิดเงื่อนไข
- กำหนดขั้นตอนการให้บริการ ฝาก ถอน การให้กู้ยืม การส่งใช้คืนต้น ดอกเบี้ย

การบริหารงานธนาคารปุ๋ยอินทรีย์

- บริหารงานโดยคณะกรรมการบริหารงาน กำหนดให้มีการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบในที่ประชุมทุกเดือน

๒. คณะกรรมการบริหารงานจะต้องทำบัญชี รัับฝาก ถอน การให้กู้ยืม การส่งใช้คืนต้นและดอกเบี้ย
๓. ให้หมอดินและเจ้าหน้าที่ของสถานีพัฒนาที่ดินตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการทุกเดือน
๔. ประสานความร่วมมือกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมเป็นที่ปรึกษา (เป็นเจ้าภาพร่วม) เพื่อ การสนับสนุนให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ ที่สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ มี ๒ ประเภท คือ

๑. ธนาคารปุ๋ยหมัก (ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน) จำนวน ๒๐ ตัน
๒. ธนาคารน้ำหมักชีวภาพ และสารสมุนไพรมี
  - น้ำหมักชีวภาพ สูตร พด.๒ และ สูตร พด.๖ จำนวน ๖,๐๐๐ ลิตร
  - สารสกัดสมุนไพรมี ป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช สูตร พด.๗ จำนวน ๔,๐๐๐ ลิตร

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ส่วนราชการ ชุมชน และประชาชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมดีๆ เพื่อเทิดพระเกียรติในปี่มหามงคล
๒. เกษตรกรสามารถใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน อย่างพอเพียง ต่อเนื่อง ในราคายุติธรรม
๓. เกษตรกร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการพัฒนาความเป็นมืออาชีพด้านการเกษตร เพื่อลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมี และสารเคมีทางการเกษตร
๔. มีเครือข่ายการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชน มีคณะกรรมการร่วมกันบริหารจัดการ เพื่อให้โครงการดังกล่าวยั่งยืนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป
๕. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภาพอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้ดินลดการสูญเสียธาตุอาหาร ทำให้สามารถยืดอายุการใช้ประโยชน์ให้นานขึ้น หากมีการปรับปรุงพื้นที่อยู่เสมอก็จะทำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ยั่งยืน
๖. ลดปริมาณขยะ และวัสดุเหลือใช้ต่างๆ ที่เป็นภาระต้องกำจัดทิ้ง
๗. ลดต้นทุนการผลิตด้านการปลูกพืช และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร
๘. เกษตรกรมีชีวิตที่ดีขึ้นผู้ผลิตลดความเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีที่เป็นโทษผู้บริโภคลดความเสี่ยงต่อการบริโภคสารเคมีปนเปื้อนในอาหาร รัฐลดงบประมาณในการดูแลผู้ป่วยจากการบริโภคอาหารไม่ปลอดภัย

รายชื่อคณะกรรมการ บริหารธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ตำบลทับตีเหล็ก (ฉบับร่าง)

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่
1. นายจรัส ธรรมโชติ	ประธาน ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ฯ	องค์การบริหารส่วน ต.ทับตีเหล็ก
2. นายอำนาจ หนูมุงกุญ	รองประธาน ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ฯ	องค์การบริหารส่วน ต.ทับตีเหล็ก
3. นายเอกชัย บรรจงขจรบุญ	กรรมการ ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ฯ	หมู่ที่ 1 ต.ทับตีเหล็ก อ.เมือง
4. นายประสงค์ โภคา	กรรมการ ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ฯ	หมู่ที่ 2 ต.ทับตีเหล็ก อ.เมือง
5. นายเฉลิมภพ มากดวงจันทร์	กรรมการ ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ฯ	หมู่ที่ 3 ต.ทับตีเหล็ก อ.เมือง
6. นายพนม พันธุ์เมือง	กรรมการ ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ฯ	หมู่ที่ 4 ต.ทับตีเหล็ก อ.เมือง
7. นายสมคิด แก้วปาน	เลขานุการ ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ฯ	หมู่ที่ 3 ต.ทับตีเหล็ก อ.เมือง
8. นายนาวัน พิกุลทอง	ที่ปรึกษาธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ฯ	องค์การบริหารส่วน ต.ทับตีเหล็ก
9. นายขุนแผน ดวงมาลา	ที่ปรึกษาธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ฯ	หมู่ที่ 5 ต.ทับตีเหล็ก อ.เมือง
10. น.ส.พัชรินทร์ บัวเอี่ยม	ที่ปรึกษาธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ฯ	สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี
11. นายวันชัย วงษา	ประธานที่ปรึกษาธนาคารปุ๋ย	สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี
12.		

การดำเนินการ ธนาคารปุยหมัก (ปุยหมักสูตรพระราชทาน)

การฝากวัสดุผลิตปุ๋ยอินทรีย์ – ถอนปุ๋ยอินทรีย์ (หรือแลกเปลี่ยน)

การฝากถอนปุ๋ยหมัก				การกู้ยืมปุ๋ยหมัก			
ชนิดวัสดุฝาก	จำนวน (กก.)	การเบิกถอน ปุ๋ยหมัก (กก.)	ดอกเบี้ย (กก.)	การกู้ยืมปุ๋ยหมัก (กก.)	ชนิดวัสดุใช้คืน	จำนวน (กก.)	ดอกเบี้ย (กก.)/๔ เดือน
ขี้วัวแห้ง	๒๐๐	๑๐๐	๑	๑๐๐	ขี้วัวแห้ง	๒๐๐	๑๐.๐
ขี้หมูแห้ง	๑๕๐	๑๐๐	๑	๑๐๐	ขี้หมูแห้ง	๑๕๐	๗.๕
ขี้ไก่เนื้อแห้ง(ปน แกลบ)	๑๕๐	๑๐๐	๑	๑๐๐	ขี้ไก่ฟาร์มแห้ง	๑๕๐	๗.๕
ฟางข้าว	๑๐๐๐	๑๐๐	๑	๑๐๐	ฟางข้าว	๑,๐๐๐	๕๐.๐
เปลือกมันสำปะหลัง	๕๐๐	๑๐๐	๑	๑๐๐	เปลือกมันสำปะหลัง	๕๐๐	๒๕.๐
กากชานอ้อย	๑,๐๐๐	๑๐๐	๑	๑๐๐	กากชานอ้อย	๑,๐๐๐	๕๐.๐
เศษใบไม้แห้ง/ หญ้าแห้ง	๑,๐๐๐	๑๐๐	๑	๑๐๐	เศษใบไม้แห้ง/ หญ้าแห้ง	๑,๐๐๐	๕๐.๐
เศษใบไม้สด / หญ้าสด	๒,๐๐๐	๑๐๐	๑	๑๐๐	เศษใบไม้สด / หญ้าสด	๒,๐๐๐	๑๐๐.๐
ขี้เลื่อย	๕๐๐	๑๐๐	๑	๑๐๐	ขี้เลื่อย	๕๐๐	๒๕.๐

การฝากวัสดุผลิตปุ๋ยอินทรีย์ – ถอนปุ๋ยอินทรีย์ เทียบเคียงกับค่าวัสดุอุปกรณ์ พร้อมค่าดำเนินการ เป็นเงิน โดยประมาณ

๑. ตักบ้ำท์หรือนำภาชนะมาบรรจุ/ขนส่งเอง กิโลกรัมละ ๒.๒ บาท หากซื้อตั้งแต่ ๒ ตันขึ้นไป กิโลกรัมละ ๒.๐ บาท
๒. บรรจุกระสอบ กิโลกรัมละ ๒.๕ บาท หากซื้อตั้งแต่ ๒ ตันขึ้นไป กิโลกรัมละ ๒.๓ บาท

หมายเหตุ

ราคาและอัตราแลกเปลี่ยน อาจเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อตกลงของคณะกรรมการ ที่มีการประชุมหารือ กันในแต่ละเดือน

ธนาคารน้ำหมักชีวภาพ พด.๒

การฝากวัสดุผลิต - การเบิกถอน น้ำหมักชีวภาพ พด.๒ (ลิตรละ ๑๐ บาท)

การฝากถอนน้ำหมัก				การกู้ยืมน้ำหมัก			
ชนิดวัสดุฝาก	จำนวน (กก.)	การเบิกถอนน้ำหมัก (ลิตร)	ดอกเบี้ยย (ลิตร)	การกู้ยืมน้ำหมัก (ลิตร)	ชนิดวัสดุใช้คืน	จำนวน (กก.)	ดอกเบี้ยย (กก.)
ผักใบสีเขียว	๔	๑๐	๑	๑๐	ผักกินใบ (ใบกว้าง)	๔	๑.๐
ผลไม้สุก	๒	๑๐	๑	๑๐	ผักกินผล (ผลสุก)	๒	๐.๕
ผลไม้ดิบ	๒	๑๐	๑	๑๐	ผลไม้ดิบ	๒	๐.๕
หัวปลา/ไส้ปลา	๒	๑๐	๑	๑๐	หัวปลา/ไส้ปลา	๒	๐.๕
ปลา	๑	๑๐	๑	๑๐	ปลา	๑	๐.๒๕
หอยต่างๆ	๒	๑๐	๑	๑๐	หอยต่างๆ	๒	๐.๕
วัสดุให้ความหวาน					วัสดุให้ความหวาน		
น้ำตาล	๑	๒๐	๑	๒๐	น้ำตาล	๑	๐.๒๕
กากน้ำตาล(โมลาส)	๑	๑๐	๑	๑๐	กากน้ำตาล(โมลาส)	๒	๐.๕

การฝากวัสดุผลิตปุ๋ยอินทรีย์ - ถอนปุ๋ยอินทรีย์ เทียบเคียงกับค่าวัสดุอุปกรณ์ พร้อมค่าดำเนินการ เป็นเงิน โดยประมาณ

๑. นำภาชนะมาบรรจุ/ขนส่งเอง ลิตรละ ๘.๐ บาท หากซื้อตั้งแต่ ๑๐๐ ลิตร ขึ้นไป ลิตรละ ๖.๐ บาท
๒. บรรจุขวด ๑ ลิตร หรือแกลอน ๒๐ ลิตรๆ ละ ๑๐.๐ บาท หากซื้อตั้งแต่ ๑๐๐ ลิตร ขึ้นไป ลิตรละ ๘.๐ บาท

หมายเหตุ

ราคาและอัตราแลกเปลี่ยน อาจเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อตกลงของคณะกรรมการ ที่มีการประชุมหารือ กันในแต่ละเดือน

ธนาคารน้ำหมักชีวภาพ(สารสกัดสมุนไพร) พต.๗

การฝากวัสดุผลิต - การเบิกถอน น้ำหมักชีวภาพ น้ำหมักสมุนไพร

การฝากถอนน้ำหมัก				การกู้ยืมน้ำหมัก			
ชนิดวัสดุฝาก	จำนวน (กก.)	การเบิกถอนน้ำ หมัก (ลิตร)	ดอกเบี้ยย (ลิตร)	การกู้ยืมน้ำ หมัก(ลิตร)	ชนิดวัสดุใช้คืน	จำนวน (กก.)	ดอกเบี้ยย (กก.)
สมุนไพรประเภทใบ	๒	๑๐	๑	๑๐	สมุนไพรประเภทใบ	๔	๑
สมุนไพรประเภทเถาว์	๑	๑๐	๑	๑๐	สมุนไพรประเภทเถาว์	๒	๐.๕
สมุนไพรประเภทหัว	๑	๑๐	๑	๑๐	สมุนไพรประเภทหัว	๒	๐.๕
สมุนไพรประเภทผล	๑	๑๐	๑	๑๐	สมุนไพรประเภทผล	๑	๐.๕
น้ำตาล	๑	๑๐	๑	๒๐	น้ำตาล	๑	๐.๕
กากน้ำตาล (โมลาส)	๑	๑๐	๑	๑๐	กากน้ำตาล (โมลาส)	๒	๐.๕

การฝากวัสดุผลิตปุ๋ยอินทรีย์ - ถอนปุ๋ยอินทรีย์ เทียบเคียงกับค่าวัสดุอุปกรณ์ พร้อมค่าดำเนินการ เป็นเงิน โดยประมาณ

๑. นำภาชนะมาบรรจุ/ขนส่งเอง ลิตรละ ๑๕.๐ บาท หากซื้อตั้งแต่ ๑๐๐ ลิตร ขึ้นไป ลิตรละ ๑๓.๐ บาท
๒. บรรจุขวด ๑ ลิตร หรือแกลลอน ๒๐ ลิตรๆ ละ ๒๐.๐ บาท หากซื้อตั้งแต่ ๑๐๐ ลิตร ขึ้นไป ลิตรละ ๑๕.๐ บาท

หมายเหตุ

ราคาและอัตราแลกเปลี่ยน อาจเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อตกลงของคณะกรรมการ ที่มีการประชุมหารือ กันในแต่ละเดือน

ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทานฯ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานวิธีการทำปุ๋ยหมัก เป็นองค์ความรู้ให้กับปวงชนชาวไทย โดยเฉพาะพี่น้องเกษตรกรชาวไทยทั่วประเทศ ดังพระราชดำริว่า "ต้นไม้ทุกชนิดต้องการอาหารเพื่อการเจริญเติบโต พุดง่าย ๆ เราต้องใส่ปุ๋ย ไโรนา สวน ของเรา พืชผล จึงจะงามดี เดียวนี้ปุ๋ย ที่ซื้อตามท้องตลาดแพงเหลือเกิน เรามาทำปุ๋ยหมักใช้เองดีกว่า"

ปุ๋ยหมัก คือ ปุ๋ยที่ได้จากการนำเศษพืชและหรือมูลสัตว์มาหมักรวมกัน ให้ความชื้น ผสมคลุกเคล้าหรือกลับกองเป็นระยะๆ โดยนำเศษพืชมากองในหลุม คอก หรือบนพื้นดิน คอนกรีต แล้วแต่ความสะดวก

วิธีทำ ใช้เศษพืชและหรือมูลสัตว์มากอง อาจคลุกเคล้าหรือแบ่งเป็นชั้นๆ รดน้ำ ย่ำให้แน่นขนาดคนเหยียบแล้วไม่ยุบอีก ชั้นหนึ่งๆ สูงราว ๑ ศืบ รดน้ำให้ชุ่มแล้วโรยปุ๋ยเคมี (สูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือ ๑๔-๑๔-๑๔, ๒๑-๐-๐ หรือ ๔๖-๐-๐) ประมาณ ๒ กิโลกรัม (ต่อเศษพืช ๑ ตัน) จากนั้น โรยด้วยปุ๋ยคอกหรือดินให้ทั่วหนา ๒ انگคุลี สลับด้วยซากพืชแล้วรดน้ำทำเป็นชั้นๆ อย่างนี้ ๓-๔ ชั้น จนปุ๋ยเต็มคอก (กองเศษพืช ๒ x ๕ x ๐.๙ เมตร น้ำหนักประมาณ ๑ ตัน) ชั้นบนใช้ดินโรยให้ทั่วหนา ๒ انگคุลี เพื่อช่วยรักษาความชุ่มชื้นและป้องกันแสงแดด

กรณีไม่ต้องการใช้ปุ๋ยเคมี และต้องการปุ๋ยที่ให้ปริมาณธาตุอาหารพืชสูงๆ เพื่อใช้ในระบบการเกษตรอินทรีย์ อาจใช้มูลสัตว์ประเภทต่างๆ เช่น กากสมุนไพโร, ฟิลเตอร์เค้ก, มูลโค, มูลไก่ไข่, มูลไก่เนื้อ, รำข้าว, นอกจากนี้ รำข้าวยังเป็นอาหารให้จุลินทรีย์ แกลบที่ปนในมูลไก่เนื้อมีธาตุซิลิกาสูง และเพิ่มความร่วนซุย/ความโปร่งในกองปุ๋ยหมัก ช่วยระบายความร้อน ความชื้นในขณะหมักปุ๋ย เมื่อใส่ลงไปในดิน ทำให้ดินร่วนซุย(นาน) วัสดุหมัก ๑,๐๐๐ กิโลกรัม ให้ใช้น้ำหมักชีวภาพ สูตร พด. ๒ จำนวน ๑๐-๑๕ ลิตร และสารเร่ง พด.๑ จำนวน ๑ ชอง โดยผสมในถัง ๑๐๐ ลิตร คนให้เข้ากันอย่างน้อย ๕ นาที จากนั้นนำมาราดบนกองวัสดุ/เศษพืช มูลสัตว์ แล้วคลุกเคล้าให้เข้ากัน โดยราดน้ำที่ละลายสารเร่ง พด.๑ และน้ำหมักชีวภาพ บนกองวัสดุให้ชุ่ม ถ้าไม่ชุ่มให้ใช้น้ำราดลงไปให้ชุ่ม (ความชื้นประมาณ ๖๐-๗๐ เปอร์เซ็นต์) หากเป็นเศษพืช ฟางข้าวหรือเศษพืชที่มีชิ้นส่วนยาวๆ อาจกองเป็นชั้นๆ โดยแบ่งวัสดุตั้งกล่าวออกเป็น ๒ - ๓ ส่วนหรือชั้นขณะราดสารเร่ง พด.๑ และน้ำหมักชีวภาพ ต้องย่ำกองวัสดุตั้งกล่าวให้แน่น (มีฉะนั้น วัสดุตั้งกล่าวจะดูดซับน้ำได้น้อย กองหลวมเกินไป ทำให้แห้งเร็ว เชื้อจุลินทรีย์ไม่สามารถเจริญเติบโตและทำหน้าที่ได้ดี) ควรมีการรดน้ำ กลับกอง/คลุกเคล้า ทุก ๑๐ - ๑๕ วัน ประมาณ ๑ - ๑.๕ เดือน วัสดุตั้งกล่าวจะสลายตัวเป็นปุ๋ยหมัก ที่ใช้สำหรับการปรับปรุงคุณภาพดิน ทั้งทางด้านกายภาพ เคมี และชีวภาพ คือทำให้ดินร่วนซุย ช่วยดูดซับธาตุอาหารในดินหรือจากปุ๋ยเคมีที่ใส่เพิ่มเติมไม่ให้สูญเสียได้ง่าย เป็นแหล่งธาตุอาหารพืช ทั้งธาตุอาหารหลัก ธาตุอาหารรอง และธาตุอาหารเสริม ช่วยต้านทานความเปลี่ยนแปลงความเป็นกรดเป็นด่างของดิน ช่วยเพิ่มปริมาณและกิจกรรมของจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ในดิน จึงช่วยให้พืชเจริญเติบโต มีความแข็งแรงตามธรรมชาติ เพิ่มประสิทธิภาพของปุ๋ยเคมี(เมื่อมีการใช้ร่วมกัน) จึงใช้ทดแทนหรือลดการใช้ปุ๋ยเคมี ได้

อัตราการใช้ ในนาข้าว พืชไร่ ไม้ดอก อัตรา ๒ ตัน/ไร่ เป็นการใส่บำรุงในพื้นที่แคบๆ หากพื้นที่กว้างขวางแนะนำ ให้ใช้วิธีเกลบตอซังหลังเก็บเกี่ยว หรือใช้พืชปุ๋ยสด จะเป็นวิธีที่สะดวก และอยู่ในวิสัยที่จะทำได้อย่างกว้างขวางกว่า แปลงพืชผัก ควรปรับปรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสดแล้วเพิ่มเติมด้วยปุ๋ยหมัก ๒-๔ ตัน/ไร่ ไม้ผลยืนต้น ๕-๒๐ กิโลกรัม/หลุม โดยคลุกเคล้ากับดินรองกันหลุมก่อนปลูก และโรย/หว่านรอบทรงพุ่ม พรุนดินกลบ ๒๐-๕๐ กก./ต้น ปีละ ๑ - ๒ ครั้ง

สนองพระราชดำริ โดย สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี ๗๔ หมู่ ๔ ต.ทับตีเหล็ก อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี โทร ๐๓๕-๔๕๔๐๘๑